

بسمه تعالی

جزوه جلسه پنجم

بهداشت عمومی و اپیدمیولوژی

استاد مربوطه

جناب آقای دکتر فهیمی

نگارش و تنظیم

فرشاد نوروزی

فروردین ۹۰

اصطلاحات متداول اپیدمیولوژی

تک گیری (sporadile):

وقتی به علت بالا بودن مسمومیت یا به علت بیماری زایی و یا نا مساعد بودن شرایط محیطی بیماری به صورت تک گیر دیده شود.

بومی (endemic):

وقتی است که به علت شرایط خاص اکولوژیک یک بیماری در منطقه ای همیشه وجود دارد و تعداد موارد آن در حد تعادل و انتظار است. در عین حال ممکن است یک بیماری آندمیک در یک منطقه به علت تغییر شرایط طی سالها از بین برود. یا به شکل اپیدمیک در بیاید.

عالم گیر (pandemic):

وقتی است که بیماری از مرز چند کشور بگذرد و یا چند قاره را مبتلا نماید.

آلودگی (contamination):

وجود عامل زنده بیماری زا در سطح بدن و با درون اشیا سبب آلودگی می گردد. آن شخص یا آن شی را آلوده می گویند.

انتقال عفونت:

عبارت است از مجموعه امکاناتی که به وسیله آنها عامل عفونی از منبع عفونت به شخص حساس راه پیدا کرده است، و در بدن او مستقر می شود.

- انتقال به اشکال زیر صورت می پذیرد:

۱ - به وسیله تماس

تماس ممکن است مستقیم (تماس با شخص یا حیوان یا منابع آلوده) از طریق بوسیدن، تماس های جنسی، لمس و... باشد.

تماس ممکن است غیر مستقیم باشد مثل دست زدن به دستمال کاغذی، رختخواب، اسباب بازی و... که باعث ابتلا انسان به بیماری می گردد.

آب غذا شیر فراورده های بیولوژیک (سرم- پلاسما) یا هر عامل فیزیکی که عامل عفونت را از مخزن عفونت به شخص مستعد از راههای گوارشی مخاطی و پوستی منتقل کند.

ناقل(vector):

بندپایان یا نرم تنان که باعث انتقال عفونت به صورت بیولوژیک و از راه گزیدن و یا قرار دادن مواد عفونی روی بدن یا غذا و یا سایر مواد می گردد ناقل نامیده می شود. ناقل ممکن است خود عفونت را حاصل کرده باشد و یا تنها می تواند وسیله انتقال عامل عفونی باشد.

انتقال از راه هوا:

ذرات باقی مانده از قطراتی که در اثر عطسه یا دستگاههای بهم زننده مایعات است تا مدتی باقی می ماند و ممکن است ایجاد بیماری کند.

بروز(incidence):

عبارت است از نسبت موارد جدید بیماری، عفونت و یا سایر وقایع مورد نظر در زمان معین؛ به واحد جمعیتی که در بین آنها وقایع مورد نظر بوجود آمده است.

بیماری واگیر دار:

بیماری است که ناشی از اثرات عامل عفونت به وسیله خود عامل و یا سموم آن باشد که به طور مستقیم(vector) و یا غیر مستقیم(veichel) سرایت کرده باشد.

جداسازی:

مجزا نمودن شخص به بیماری واگیر در دوره سرایت بخشی به منظور جلوگیری از انتقال مستقیم یا غیر مستقیم بیماری؛ جداسازی ممکن است کامل باشد که کلاً ارتباط بیمار با محیط، تحت کنترل در بیاید و یا ممکن است نسبی باشد. در این صورت ممکن است بیمار را فقط از یک محیط جدا کنند، مثل بیماری آمیزشی.

حامل(carrier):

کسی است که عامل عفونت را در خود جای داده و بدون اینکه خود دارای علائم بیماری باشد باعث انتقال آن به سایرین می گردد.

حاملین را به دو دسته تقسیم می کنند:

۱ - حاملین سالم که تظاهرات بالینی ندارند.

۲ - حاملین به ظاهر سالم که در یکی از دوره های کمون با دوره نقاهت از بیماری باشد. در مورد بیماری های ویروسی بیشترین ابتلا و انتقال در دوره کمون اتفاق می افتد.

دوره کمون:

مدت و فاصله زمانی که از دوره عامل بیماری زا به بدن تا بروز علائم بالینی وجود دارد؛ این دوره در بیماری های مختلف متفاوت است. از چند ساعت تا چند سال متغیر است. برای مثال مسمومیت با استافیلوکوک... دانستن دوره کمون برای تصمیم گیری در تعداد روزهای قرنطینه متغیر خواهد بود، مثلاً برای بیماری وبا زمان قرنطینه ۵ روز می باشد.

نکته:

طول دوره قرنطینه معادل طولانی ترین دوره کمون است.

شخص مسموم:

کسی است که در اثر ابتلا به بیماری یا ابتلا به واکسیناسیون دارای آنتی بادی حفاظت کننده می باشد. مصونیت نسبی است و گاهی ممکن است در اثر زیادی عامل عفونت و یا سو تغذیه مغلوب شود.

شیوع(prevalence):

عبارت است از تعداد موارد قدیم و جدید در یک زمان معین نسبت به جمعیتی خاص

قرنطینه:

ممکن است کامل یا نسبی باشد.

قرنطینه کامل: محدود کردن آزادی نقل مکان (انسان یا حیوان) که در معرض تماس با یک بیماری مسری قرار داشته باشد برای مدتی مشخص (طولانی ترین دوره کمون).

قرنطینه نسبی: محدود کردن نسبی نقل مکان مثل جلوگیری رفتن بچه ها به مدرسه

عفونت:

ورود - رشد و تکثیر عامل عفونی در بدن انسان یا حیوان را عفونت می گویند. عفونت بیماری نیست.

گزارش یک بیماری:

گزارش رسمی عبارت است از اعلام وجود یک بیماری مسری و یا سایر بیماری ها به مقامات بهداشت محلی یا مملکتی و یا بیماری های مشترک انسان و دام (مثل تب مالت) باید مستقیماً هم به مسئولین بهداشتی و هم به مسئولین کشاورزی گزارش داده شود.

مفزن عفونت:

در بهداشت عمومی عبارت است از انسان - حیوان و گیاهان که عامل عفونت در آنها جایگزین شده؛ رشد و تکثیر پیدا می کند و باعث انتقال بیماری می شود.

نکته: انسان مهمترین مخزن برای هم نوعان خود می باشد.

مقاومت:

مجموعه مکانیسم های دفاعی بدن را ر مقابل حمله عوامل بیماری زا مقاومت می گویند. مقاومت ممکن است غیر اختصاصی باشد: مثل قسمت هایی از بدن یا پوست یا بعضی از بیماری ها که به انسان منتقل نمی شود. **مقاومت ممکن است اختصاصی باشد که آن را مسمومیت می گویند.**

ایمنی دو دسته است:

- ۱ - ایمنی passive مثل ایمنی که از مادر به نوزاد منتقل می شود.
- ۲ - ایمنی active که در اثر ابتلا به بیماری یا تلقیح واکسن در بدن پدید می آید.